Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*

Mixed Methods Exploratory Sequential Design: Concept and Application

สาธิต เชื้ออยู่นาน (Satit Chuayounan)**

บทคัดย่อ

การวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ เริ่มต้นจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะแรกก่อน เพื่อทดสอบหรือ/และอธิบายผลการศึกษาเชิงปริมาณในระยะที่สอง โดยผู้วิจัยสามารถให้ค่าน้ำหนักงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพทั้งสองระยะแตกต่างกันได้ หรืออาจจะให้ค่าน้ำหนักการวิจัยทั้งสองช่วงเทียบเท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งการวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับมี 4 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ ได้แก่ 1) การออกแบบและแนวทางการปฏิบัติการวิจัยเชิงคุณภาพ 2) แนวทางการนำไปใช้จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ 3) การออกแบบและแนวทางการปฏิบัติการวิจัยเชิงปริมาณ และ 4) การตีความเพื่อเชื่อมผลการศึกษา จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ขั้นตอนการวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ ผู้วิจัยสามารถออกแบบการวิจัยนอกเหนือจากขั้นตอนหลักดังกล่าวได้ แต่ทั้งนี้ขั้นตอนที่ผู้วิจัยออกแบบนั้น ต้องสามารถแบ่งแยกลำดับของงานวิจัยเชิงคุณภาพต้องมาก่อนงานวิจัยเชิงปริมาณให้ชัดเจน

คำสำคัญ: การวิจัยผสานวิธี การสำรวจเป็นลำดับ

---

* บทความวิชาการ

Academic Article

** อาจารย์ ประจำคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Lecturer in School of Management Information Science, University of Phayao, E-mail: satit.up@gmail.com Tel.:083-570-2728

Abstract

The mixed methods Exploratory Sequential Design is combination the first phrase on qualitative research and the second phrase on quantitative research. Researcher could weigh which are would be more or less depending on research question or research objective. The Exploratory Sequential Design steps are as follows: 1) qualitative data collection and analysis 2) qualitative results analysis for quantitative using 3) quantitative data collection and analysis and 4) Interpretation. As the Exploratory Sequential Design's review literature founded that the researchers can design the Exploratory Sequential Design steps depend on their needs but they always have to run the qualitative research before quantitative research.

Keywords: Mixed Methods , Exploratory Sequential Design

บทนำ

การออกแบบการวิจัยเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการวิจัยเพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างถูกต้องและมีความลุ่มลึก รูปแบบและสถิติการวิจัยจึงมีความแตกต่างกันออกไปตามปัญหาการวิจัยแต่ละเรื่อง (อรรณพ จีนะวัฒน์ และสุบิน ยุระรัช, 2559) โดยมิได้ยึดติดอยู่กับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในทางใดทางหนึ่ง ทำให้ในระยะ 5-10 ปีหลัง การออกแบบการวิจัยแบบผสมหรือการวิจัยผสานวิธี (Mixed methods research) จึงได้รับความสนใจจากนักวิจัยจำนวนมากในหลายสาขา โดยเฉพาะการวิจัยสาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพราะการวิจัยผสานวิธีเป็นวิธีการวิจัยที่สามารถใช้ในการตอบปัญหาวิจัยในหลาย ๆ กรณี ที่วิธีการวิจัยแบบเดียวไม่สามารถตอบปัญหาได้ รวมไปถึงการตรวจสอบซึ่งกันและกันในด้านวิธีการ ทำให้การวิจัยสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ครอบคลุมที่สุด การวิจัยผสานวิธีเป็นการวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูลทั้งที่เป็นชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือเป็นลำดับก่อนหลัง โดยผู้วิจัยให้ความสำคัญกับข้อมูลเป็นอันดับแรกและเกี่ยวข้องกับการบูรณาการข้อมูล ณ จุดหนึ่งจุดใดในกระบวนการวิจัย (Creswell & Clark, 2011) นอกจากนั้นวิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน เป็นการใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Method as Technique) มาร่วมกันศึกษาหาคำตอบของงานวิจัยในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือในระหว่างขั้นตอนภายในเรื่องเดียวกัน หรือใช้เทคนิควิธีการเชิงผสมในเรื่องเดียวกันแล้วนำผลการวิจัยมาสรุปร่วมกัน (รัตนะ บัวสนธ์, 2554)

วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานเกิดจากแนวคิดพื้นฐานของกลุ่มสำนักคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatists) และสถานการณ์นิยม (Situationalist) ซึ่งสนับสนุนการใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อนำมาร่วมกันศึกษาหาคำตอบสำหรับปัญหาวิจัยเดียวกัน โดยเป็นการผสมผสานกันในระดับปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) มีความเชื่อความจริงมีลักษณะเป็น วัตถุวิสัย (Objective) สามารถจำแนกแจกนับเป็น ตัวเลขได้ชัดเจน และปรัชญาปรากฏการณ์นิยม (Phenominologism) มีความเชื่อความจริงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) โดยมีความหมายแปรเปลี่ยนไปตามบริบท ไม่ควรจะจำแนกเพราะจะทำให้หมดความหมายหรือลดความหมายของ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ความจริงนั้นไป เครสเวลและคาร์ค(Creswell & Clark, 2007:212) ได้เสนอลักษณะการผสมผสานออกเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่

1) กระบวนการที่เกิดเป็นลำดับ (Sequential procedures) เป็นวิธีการที่ผู้ทำวิจัยค้นหาคำตอบที่ต้องการโดยวิธีการหนึ่งๆ ในหลาย ๆ วิธี ซึ่งเริ่มจากวิธีการเชิงคุณภาพในการค้นหาวัตถุประสงค์ และใช้วิธีการเชิงปริมาณในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยสามารถที่จะสรุปผลอ้างอิงกลับไปสู่ประชากรได้ ในทำนองเดียวกันการวิจัยอาจเริ่มจากการใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการทดสอบทฤษฎี แล้วใช้วิธีการเชิงคุณภาพในการค้นหาข้อมูลที่จะช่วยสนับสนุนทฤษฎีนั้นๆ

2) กระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อมกัน (Concurrent procedures) เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ปัญหาหนึ่ง ๆ การวิจัยลักษณะนี้จะเป็นการเก็บข้อมูลโดยวิธีการเชิงคุณภาพและปริมาณในเวลาเดียวกัน ทำการสรุปรวมเพื่ออธิบายปัญหาการวิจัย ดังนั้นการวิจัยรูปแบบนี้ ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง จากนั้นก็ใช้การวิเคราะห์ที่ต่างกันในการตอบคำถาม

3) กระบวนการเปลี่ยนรูป (Transformative procedures) การที่ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีคาบเกี่ยวกันในการออกแบบการวิจัยที่ใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มุมมองนี้รวมไปถึงกรอบแนวคิดสำหรับปัญหาที่สนใจศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัย ซึ่งการวิจัยในรูปแบบนี้จะรวมถึงวิธีการผสมผสานที่เป็นลำดับหรือการผสมผสานที่เกิดขึ้นพร้อมกัน

กระบวนการผสมผสานดังกล่าวข้างต้น สามารถแบ่งรูปแบบการวิจัยผสานวิธี ออกเป็น 6 รูปแบบ (Creswell & Clark, 2011:69) ได้แก่ การผสมผสานรูปแบบคู่ขนานเข้าหากัน (The convergent parallel design) การผสมผสานรูปแบบการอธิบายลำดับขั้น (The explanatory sequential design) การผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ (The explanatory sequential design) การผสมผสานรูปแบบการรองรับภายใน (The embedded design) การผสมผสานแบบเปลี่ยนรูป (The transformative design) และการผสานวิธีรูปแบบหลายระยะ (The multiphase design) ซึ่งรูปแบบการวิจัยผสานวิธีดังกล่าวข้างต้น ต่างมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ นับได้ว่ามีความสำคัญและนักวิจัยต่างให้ความสำคัญมากขึ้น ทั้งนี้เพราะปัจจุบันการวิจัยต่างมุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่ เพื่อต้องการหาคำอธิบายทฤษฎีให้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากข้อมูลในเรื่องนั้นโดยตรง ที่ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนและเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคม ดังนั้นในบทความวิชาการนี้ ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายแนวคิดของการวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ 2) ขั้นตอนหลักของการวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ และ 3)การประยุกต์ใช้การวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบการวิจัยสำหรับผู้ที่สนใจ

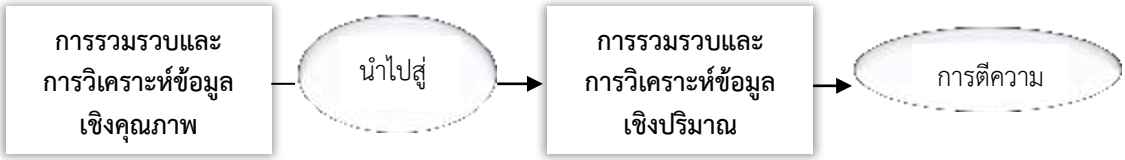
แนวคิดการสำรวจเป็นลำดับ

การออกแบบการวิจัยแบบสำรวจเป็นลำดับเป็นการวิจัยที่มีพื้นฐานมาจากการผสมผสานกระบวนทัศน์ของการวิจัยภายใต้แนวคิดสรรค์สร้างนิยมและแนวคิดหลังปฏิฐานนิยม รูปแบบประกอบด้วยการวิจัยสองช่วงที่ปฏิสัมพันธ์กัน โดยเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่กำหนด หลังจากนั้นผลการวิจัยในช่วงแรกจะนำไปสู่การออกแบบการวิจัยเพื่อการรวบรวมข้อมูลและ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อทดสอบความเป็นสามัญการของข้อค้นพบเชิงปริมาณ เมื่อสิ้นสุดการวิจัยทั้งสองช่วงแล้วนักวิจัยจะทำการตีความผลการวิจัยเชิงปริมาณที่มีฐานมาจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยรูปแบบนี้ยังเน้นหลักการอภิปรายและตีความความสัมพันธ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบวิธีการสำรวจปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ซึ่งเหมาะสำหรับการใช้ทดสอบองค์ประกอบ หรือแนวคิดทฤษฎีที่เกิดขึ้นใหม่ที่ค้นพบจากขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ และยังสามารถใช้ในการสรุปข้อค้นพบไปยังกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะต่างกันได้ บางครั้งยังให้ความสำคัญกับขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่สอง เมื่อนักวิจัยต้องการเน้นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก แต่ต้องการเริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อจะช่วยในการระบุหรือจำกัดขอบเขตของตัวแปร ในบางกรณีนักวิจัยอาจให้ความสำคัญของการวิจัยทั้งสองระยะเทียบเท่ากันซึ่งเหมาะกับการศึกษาวิจัยเดี่ยว (Single Study) เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลา ทรัพยากรและประสบการณ์ของนักวิจัย

มูลเหตุสำคัญของการออกแบบการวิจัยแบบสำรวจเป็นลำดับ เพื่อเป็นการประเมินหรือทดสอบผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ค้นพบนั้นสามารถอ้างอิงไปยังประชากรได้มากเพียงใด สาเหตุสำคัญอีกประการของการออกแบบการวิจัยแบบสำรวจเป็นลำดับสืบเนื่องมาจากนักวิจัยขาดเครื่องมือวัดตัวแปรหรือไม่สามารถระบุกรอบแนวคิดในการวิจัยที่สอดคล้องและเหมาะสมกับหน่วยที่ศึกษางานวิจัยนั้นๆ ซึ่งแนวคิดการวิจัยแบบสำรวจเป็นลำดับสามารถอธิบายเป็นแผนภาพได้ดังนี้

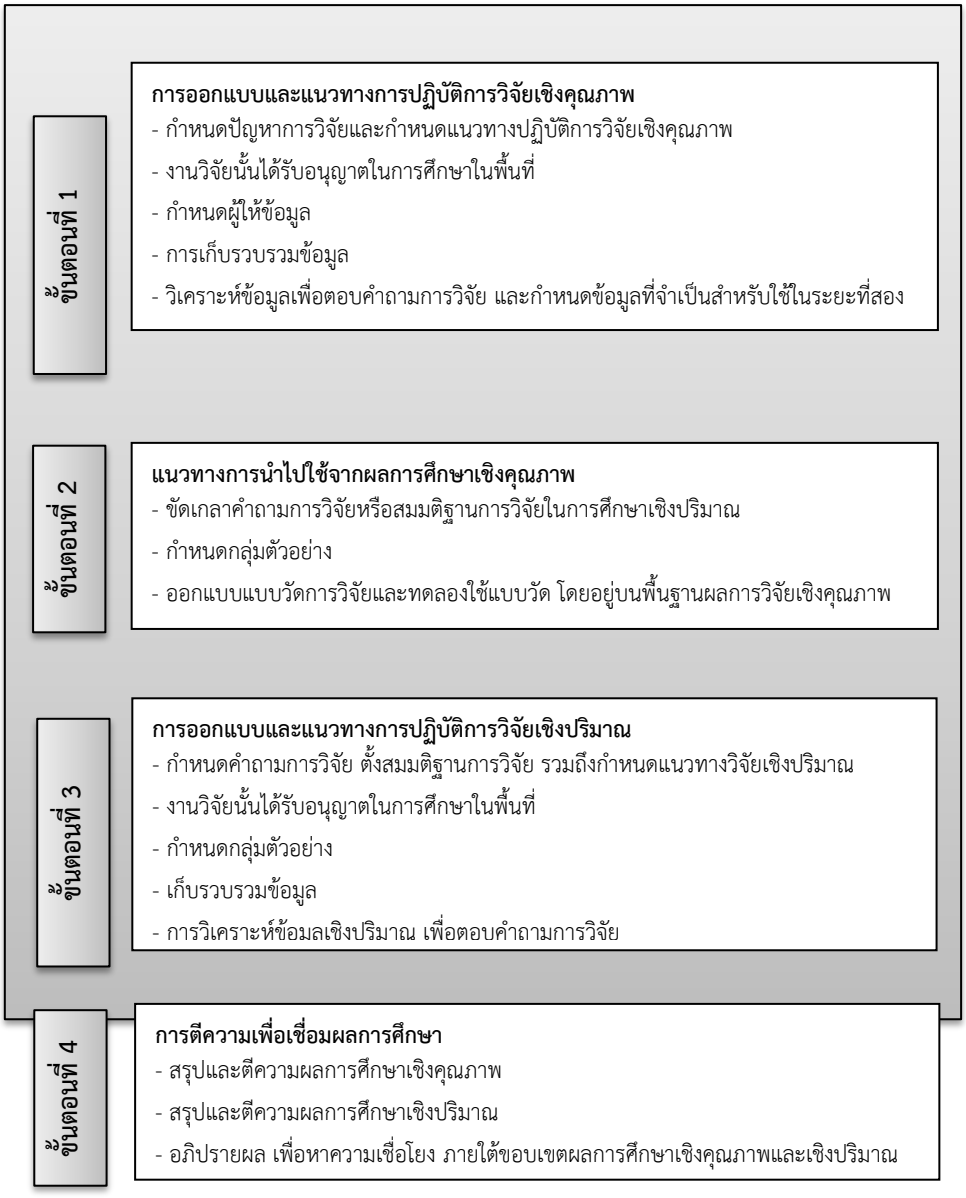
ที่มา : Creswell & Clark (2011). Designing and Conducting Mixed Methods research. หน้าที่69 .Los Angeles, CA: Sage Publication

การวิจัยรูปแบบนี้สามารถจำแนกออกเป็น 2 รูปแบบย่อย (อิสระ ทองสามสร และอาคม ใจแก้ว, 2555) ได้แก่ 1) การวิจัยเพื่อพัฒนาทฤษฎี (The Theory-development Variant) เป็นการให้ความสำคัญกับการวิจัยเชิงคุณภาพในช่วงแรกเพื่อพัฒนาทฤษฎีหรือการจัดกลุ่มปรากฏการณ์ จากนั้นนำผลไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ต่อไป และ 2) การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือ (The Instrument-development Variant) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพในช่วงแรก เพื่อการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวไปใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณในช่วงที่สอง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพในช่วงแรก

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ขั้นตอนหลักของการวิจัยแบบสำรวจเป็นลำดับ

การวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก โดยสามารถอธิบายตามตารางได้ดังนี้

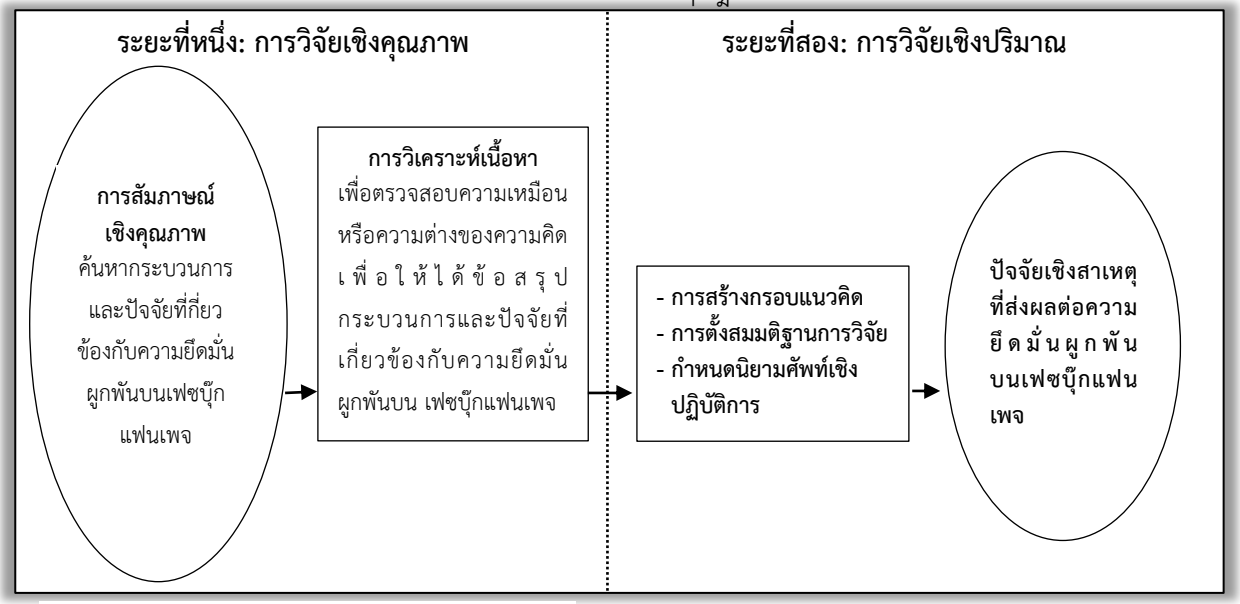
ที่มา : Creswell et al (2011). Designing and Conducting Mixed Methods research. หน้าที่ 88 .Los Angeles,

CA: Sage Publication

การประยุกต์ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาทฤษฎี

วสุพล ตรีโสภากุล (2558) ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการ และปัจจัยเชิงสาเหตุของความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจในกลุ่มผู้บริโภคคนไทย” ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนหลักโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสานวิธีวิจัยแบบการสำรวจเป็นลำดับ ผู้วิจัยได้เริ่มการศึกษาเชิงคุณภาพเนื่องจากการศึกษาพฤติกรรมความยึดมั่นผูกพันในกลุ่มคนไทยยังไม่มีคลอบคลุมและชัดเจน การทำความเข้าใจกรอบพฤติกรรมความยึดมั่นผูกพันจำเป็นที่จะต้องค้นหานิยาม กระบวนการ และเงื่อนไขของพฤติกรรมความยึดมั่นผูกพัน เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของไทย ขั้นตอนแรกนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพอันประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ (Qualitative Interview) เพื่อค้นหากระบวนการและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fan page) โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้ใช้งานเฟซบุ๊กที่มีการกระทำบนแฟนเพจที่ตนเองเป็นสมาชิก เพื่อนำไปสู่การหากระบวนการความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ โดยผลการวิจัยเชิงคุณภาพทำให้ผู้วิจัยเห็นองค์ประกอบ กระบวนการ และการกระทำความยึดมั่นผูกพันที่เกิดขึ้นบนเฟซบุ๊กแฟนเพจภายใต้บริบทสังคมไทย ทำให้ผู้วิจัยสามารถเทียบเคียงแนวคิดและทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ความยึดมั่นผูกพันภายใต้บริบทสังคมไทยได้อย่างชัดเจน

หลังจากนั้นขั้นที่สองผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทำการทดสอบหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจและประสิทธิผลทางการตลาด ซึ่งผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพถูกมาใช้การตั้งสมมติฐานงานวิจัยเชิงปริมาณ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังทำให้ผู้วิจัยใช้เป็นข้อมูลประกอบสำหรับการวิเคราะห์และกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการโดยเทียบเคียงกับแนวคิดความยึดมั่นผูกพันบนสื่อออนไลน์ในต่างประเทศที่มีอยู่เดิม เพื่อเป็นการยืนยันการคงอยู่ของตัวแปรที่ปรากฏในสมมติฐานงานวิจัยในเชิงปริมาณรวมไปถึงนำเสนอการค้นพบตัวแปรนอกเหนือจากที่แนวคิดและทฤษฎีได้กำหนดไว้

เป้าหมายการวิจัยระยะที่หนึ่ง เพื่อศึกษาความหมายและกระบวนการความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ และศึกษาเงื่อนไขของบริบทด้านจิตวิทยาหรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ

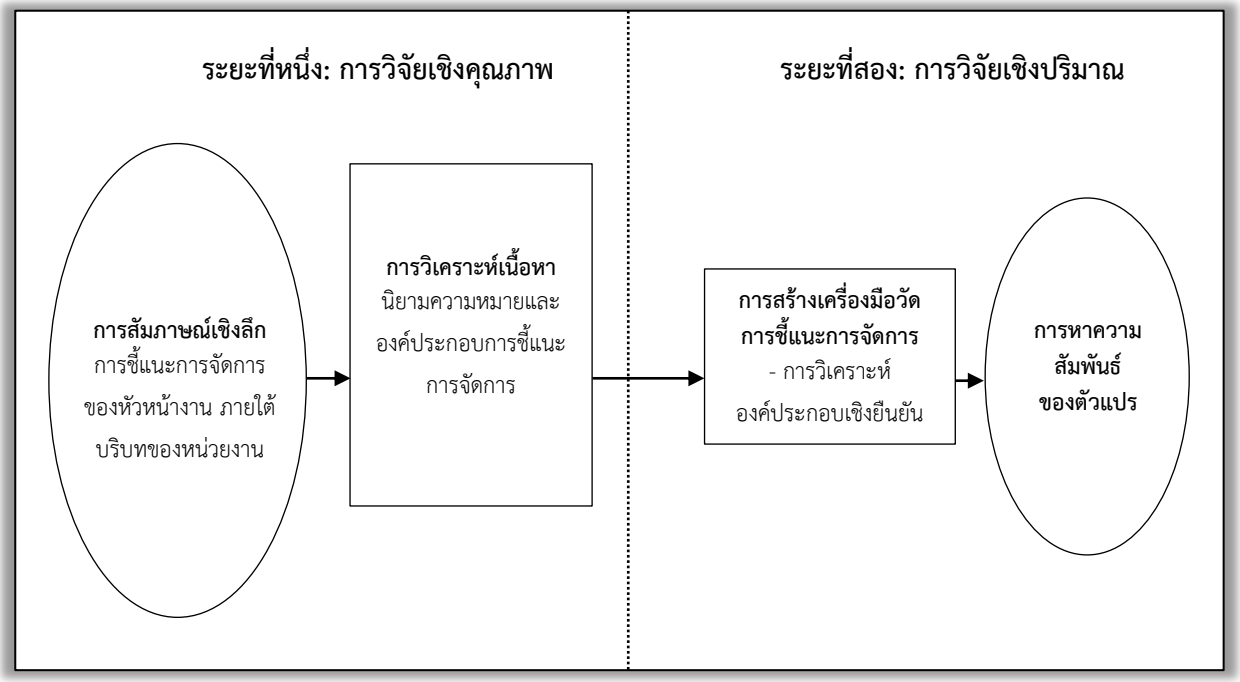
เป้าหมายการวิจัยระยะที่สอง เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตวิทยาและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจและประสิทธิผลทางการตลาด

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การประยุกต์ใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือ

งานวิจัยที่ประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างงานวิจัยจำนวน 2 เรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถนำไปออกแบบการวิจัยได้ งานแรกทำการวิจัยเรื่อง “แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพหุระดับพฤติกรรมการชี้แนะการจัดการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยของรัฐ ภายใต้แนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ” (สาธิต เชื้ออยู่นาน.2559) โดยที่มาและความสำคัญของปัญหากล่าวว่า แนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้นำที่มีบทบาทของการเป็นผู้ชี้แนะเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีผลการปฏิบัติงานสูง นั้นจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ตัวแปรการชี้แนะที่เกี่ยวข้องกับบริบทแนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ระหว่างหัวหน้างานและผู้ใต้บังคับบัญชา คือ การชี้แนะเพื่อการจัดการ (Managerial Coaching) ซึ่งตัวแปรดังกล่าวมีการศึกษาความหมายและองค์ประกอบในบริบทอื่นซึ่งยังไม่มีการศึกษาตามแนวคิดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ หากไม่มีการศึกษาความหมายที่เหมาะสมกับหน่วยศึกษาอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการวัดได้ ดังนั้นผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาตัวแปรดังกล่าวเพื่อนำไปสร้างแบบวัดพฤติกรรมการชี้แนะการจัดการ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพหุระดับ การชี้แนะการจัดการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน

การวิจัยดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อกำหนดนิยามและความหมายของพฤติกรรมการชี้แนะการจัดการของหัวหน้างาน โดยใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารคณะ ของหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ เพื่อให้ได้ความหมายการชี้แนะการจัดการภายใต้บริบทของหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าว และระยะสอง ผู้วิจัยกำหนดนิยามปฏิบัติการความหมายและองค์ประกอบของตัวแปรการชี้แนะการจัดการจากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ และนำไปสร้างแบบวัดพฤติกรรมการชี้แนะการจัดการ นำเครื่องมือไปทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) เพื่อทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด หลังจากนั้นนำแบบวัดดังกล่าวเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพหุระดับ การชี้แนะการจัดการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน โดยการวิจัยนี้สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

เป้าหมายการวิจัยระยะที่หนึ่ง การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปสู่การนิยามความหมายและองค์ประกอบของตัวแปรพฤติกรรมการชี้แนะเพื่อการจัดการ

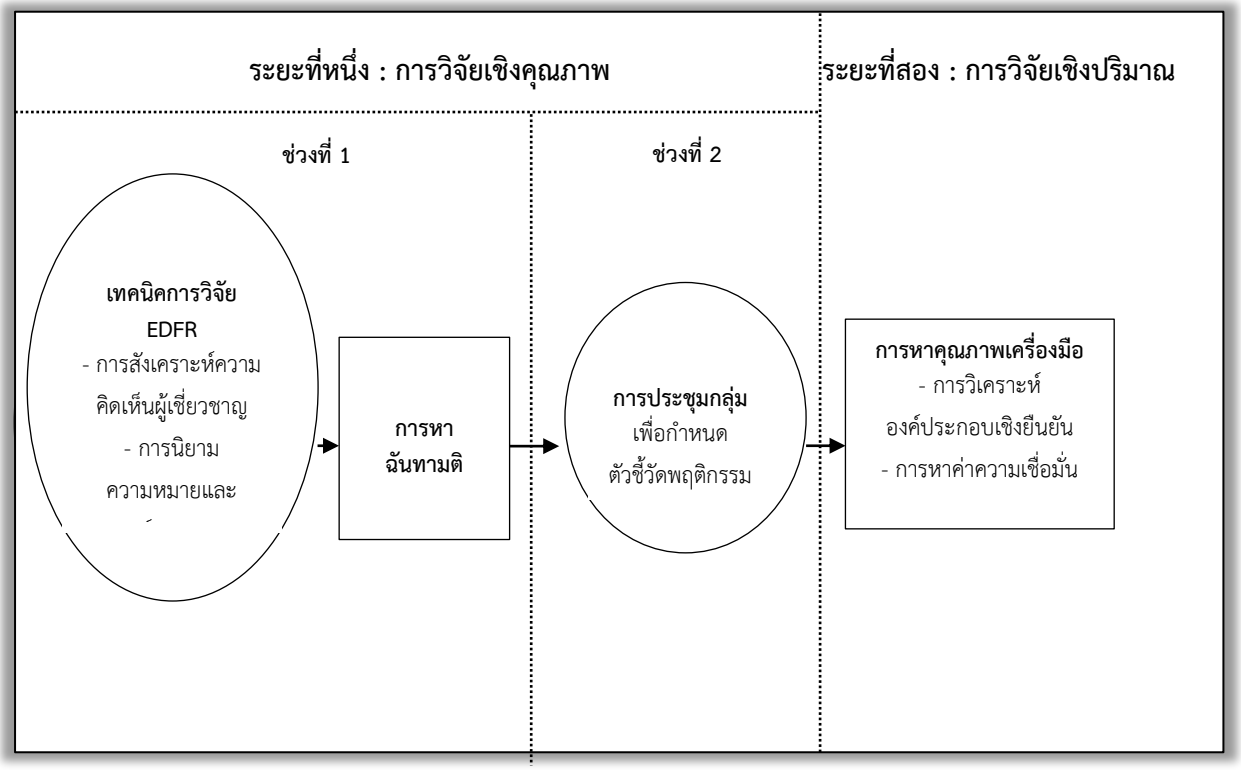
เป้าหมายการวิจัยระยะที่สอง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดพฤติกรรมการชี้แนะการจัดการ และศึกษาอิทธิพลของตัวแปรพฤติกรรมการชี้แนะเพื่อการจัดการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน ภายใต้บริบทของหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ

งานวิจัยเรื่องที่สอง ของเฉลิมรัตน์ จันทรเดชา และคณะ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำแบบรับใช้ในโรงพยาบาลเอกชน: การนิยามมโนทัศน์และพัฒนาเครื่องมือวัด โดยที่มาและความสำคัญของปัญหากล่าวว่า จากการศึกษาแนวคิดภาวะผู้นำแบบรับใช้พบว่า เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของผู้นำในองค์การของประเทศในแถบตะวันตก ซึ่งมีลักษณะของวัฒนธรรมในองค์การที่แตกต่างจากในประเทศไทยหรือมีบางพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดขึ้นในองค์การของประเทศไทยหรืออาจเป็นพฤติกรรมในอุดมคติไม่สามารถเกิดขึ้นได้ งานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยต้องการศึกษาภาวะผู้นำแบบรับใช้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทประเทศไทย ผู้วิจัยจึงตั้งวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่นำไปสู่การนิยามความหมายและองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย 2) เพื่อกำหนดตัวชี้วัดเชิงพฤติกรรมตามความหมายและองค์ประกอบจากการสังเคราะห์ที่นำไปสู่การสร้างเครื่องมือวัดภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชน และ 3) เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ที่ได้มาจากการประชุมกลุ่ม โดยใช้การวิจัยแบบเชิงสำรวจเป็นลำดับซึ่งการผสานวิธีดังกล่าวเพื่อระบุนิยาม ความหมายและองค์ประกอบ จากนั้นนำไปกำหนดตัวชี้วัดพฤติกรรมภาวะ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ผู้นำแบบผู้รับใช้ ด้วยเทคนิคการประชุมกลุ่ม เมื่อได้ตัวชี้วัดที่สะท้อนพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้แล้วจึงนำไปสร้างเป็นเครื่องมือวัดแล้วจึงนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เริ่มต้นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิจัยอนาคตอีดีเอฟอาร์ (Ethnographic Delphi Futures Research :EDFR) เพื่อสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำ ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพนี้นับได้ว่ามีความเหมาะสมกับการวิจัยอนาคต (น้ำผึ้ง มีศีล, 2559)ขั้นตอนที่ 2 นำนิยาม ความหมายและองค์ประกอบ มาสร้างตัวชี้วัดด้วยการประชุมกลุ่มระหว่างอาจารย์พยาบาลกับผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำ เพื่อร่วมกันระดมสมอง สร้างตัวชี้วัดที่สะท้อนพฤติกรรมการเป็นผู้นำแบบผู้รับใช้ในบริบทของพยาบาล และขั้นตอนที่ 3 นำตัวชี้วัดที่ได้จากการประชุมกลุ่มมาสร้างแบบสอบถาม จากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองเก็บข้อมูลกับหัวหน้าพยาบาลจากโรงพยาบาลเอกชน เพื่อทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดด้วยการหาค่าความเชื่อมั่น ค่าอำนาจจำแนก และทำการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิจัยนี้สามารถแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

จากงานวิจัยทั้งสอง

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปสู่การนิยามความหมาย และองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้	กำหนดตัวชี้วัดพฤติกรรมนำไปสู่การสร้างเครื่องมือภาวะผู้นำแบบรับใช้	ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดภาวะผู้นำแบบรับใช้

บทสรุป

การวิจัยผสานวิธี เป็นวิธีการวิจัยที่สามารถใช้ในการตอบปัญหาวิจัยในหลายกรณี ที่วิธีการวิจัยแบบเดียวไม่สามารถตอบปัญหาได้ รวมไปถึงการตรวจสอบซึ่งกันและกันในด้านวิธีการ จะทำให้การวิจัยสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ครอบคลุมที่สุด ซึ่งการวิจัยผสานวิธีนั้นเป็นการวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลหรือวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือเป็นลำดับก่อนหลังก็ได้ ซึ่งลักษณะการผสมผสานออกแบ่งออกเป็น 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการที่เกิดเป็นลำดับ กระบวนการที่เกิดขึ้นพร้อมกันและกระบวนเปลี่ยนรูป และกระบวนการผสานทั้งสาม สามารถแบ่งการผสานวิธีออกเป็น 6 รูปแบบ ได้แก่ การผสมผสานรูปแบบคู่ขนานเข้าหากัน การผสมผสานรูปแบบการอธิบายลำดับ การวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ การผสมผสานรูปแบบการองรับภายใน การผสมผสานแบบเปลี่ยนรูป และการผสานวิธีรูปแบบหลายระยะ โดยการวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ นับได้ว่ามีความสำคัญและนักวิจัยต่างให้ความสำคัญมากขึ้น ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในระยะแรก นำไปสู่การศึกษาในระยะที่สองโดยใช้ผลการศึกษาในระยะแรกเพื่อทดสอบและอธิบายผลการศึกษาเชิงปริมาณในระยะที่สอง

การวิจัยผสานวิธีแบบการสำรวจเป็นลำดับ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การออกแบบและแนวทางการปฏิบัติการวิจัยเชิงคุณภาพ 2) แนวทางการนำไปใช้จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ 3) การออกแบบและแนวทางการปฏิบัติการวิจัยเชิงปริมาณ และ 4) การตีความเพื่อเชื่อมผลการศึกษา โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้รูปแบบดังกล่าว ซึ่งการประยุกต์ใช้ในงานวิจัย จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าผู้วิจัยสามารถออกแบบการวิจัยนอกเหนือจากขั้นตอนหลักดังกล่าว แต่ทั้งนี้ขั้นตอนที่ผู้วิจัยได้ออกแบบนั้น ต้องสามารถแบ่งแยกลำดับของงานวิจัยเชิงคุณภาพมาก่อนงานวิจัยเชิงปริมาณให้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

เฉลิมรัตน์ จันทรเดชา และคณะ. (2557). **ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ในโรงพยาบาลเอกชน: การนิยามมโนทัศน์และพัฒนาเครื่องมือวัด.** วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 20(2): 1-17.

น้ำผึ้ง มีศีล. (2559). การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย : การหลีกเลี่ยงมโนทัศน์ที่ไม่ถูกต้อง. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silapakoen University. 9(1) : 1256-1267.

รัตนะ บัวสนธ์. (2554). **วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา.** วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.2(2): 7-20.

วสุพล ตรีโสภากุล. (2558). **การศึกษากระบวนการและปัจจัยเชิงสาเหตุของความยึดมั่นผูกพันบนเฟซบุ๊กแฟนเพจในกลุ่มผู้บริโภคคนไทย.** ปริญญานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สาธิต เชื้ออยู่นาน. (2559). **แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพหุระดับของพฤติกรรมการชี้แนะการจัดการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยของรัฐ ภายใต้แนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ.** ปริญญานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อรรณพ จีนะวัฒน์ และสุบิน ยุระรัช. (2559). **การเลือกใช้ระเบียบวิธีทางสถิติให้เหมาะกับปัญหาวิจัยทางการบริหารการศึกษา.** วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silapakoen University. 9(2) : 1396415.

อิสระ ทองสามสร และอาคม ใจแก้ว. (2555). **การวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ.** วารสาร มทร.อิสาน. 5(1), 114-123.

ภาษาต่างประเทศ

Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2007). **Designing and Conducting Mixed Methods research.** Los Angeles, CA: Sage Publication.

_____ . (2011). **Designing and Conducting Mixed Methods research**. (2rd Ed.) Los Angeles, CA: Sage Publication.